

ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ

УДК339.922:061.1

О.В.Черниш, О.М. Шатило

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проаналізовано особливості зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з країнами Європейського Союзу та позитивні аспекти інтеграції України до ЄС. Виявлено значне збільшення торговельного обороту між Україною та країнами Європейського Союзу.

Постановка проблеми. У сучасних умовах Україна не може залишатися осторонь інтеграційних процесів, які відбуваються в світовому економічному просторі. Проте рівень інтеграції економік окремих країн є різним, що обумовлено особливостями їх економічного розвитку. Незаперечним є те, що зовнішня торгівля посідає особливе місце в складній системі світогосподарських зв'язків і становить 80 % усіх міжнародних економічних відносин. Саме тому є надзвичайно актуальним дослідження питань зовнішньої торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями інтеграції України в Європейський Союз, зокрема питаннями зовнішньої торгівлі, займається багато сучасних вчених: В. Новицький, І. Бурковський, Ю. Пахомов, Л. Румянцев. Розв'язання цих та інших складних завдань пов'язане з перебудовою виробничої діяльності, виробництвом товару, що матиме успіх на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Метою статті є дослідження характерних особливостей зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з країнами ЄС.

Виклад основного матеріалу. Від часу заснування Європейський Союз поступово перетворився на один з найпотужніших фінансово-економічних і політичних центрів світу, європейської безпеки, ядро системи європейських цінностей і стандартів. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України тому, що це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Враховуючи особливості сучасного стану економіки України, можна навести ряд аргументів на користь інтеграції з ЄС :

1. Європейський Союз являє собою великий ринок збуту виробів та джерело задоволення потреб України в споживчих та інвестиційних товарах. Крім того, торгівля з ЄС є джерелом надходження вільно конвертованої валюти.

2. Співробітництво України з Європейським Союзом необхідне для технологічного оновлення українського виробництва.

3. Вихід на європейський ринок має велике значення як джерело досвіду та практичних вмінь конкурувати з виробниками інших країн.

4. Європейський Союз – це невичерпне джерело досвіду функціонування ринкової соціально зорієнтованої економіки і саме тут Україна може отримати знання щодо розробки та реалізації антимонопольної політики, здійснення контролю за

концентрацією економічної діяльності, регулюванням фондового ринку, політики в галузі зайнятості тощо.

5. Розвиток економічних зв'язків з ЄС безпосередньо впливає на більш раціональний розподіл ресурсів, тобто має позитивні наслідки в довготерміновому плані.

Зовнішня торгівля є найбільш розвинутою формою зовнішньоекономічних відносин. Вона є каталізатором міжнародного поділу праці, тісно пов'язана з іншими формами світогосподарських зв'язків і відіграє дедалі важливішу роль як фактор економічного розвитку в усіх країнах світу [6]. Динаміка зовнішньої торгівлі України товарами з країнами ЄС 2006-2010 рр. представлено на рис. 1.

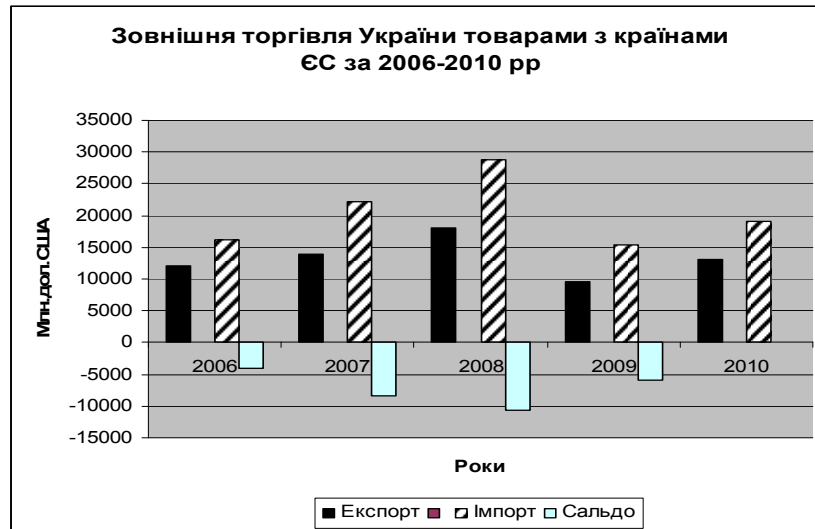

Рис. 1. Динаміка зовнішньої торгівлі України товарами з країнами ЄС

Важливим критерієм успішного розвитку економіки України є зміцнення своїх позицій у зовнішньоекономічних відносинах, особливо з країнами ЄС. Основним видом цих відносин є зовнішня торгівля, значну частку в якій, а саме 84% в Україні (32153,2 млрд. дол. США у 2010 р.), займає торгівля товарами. Останні 16% (6212,2 млрд. дол. США) припадають на зовнішню торгівлю послугами, що є досить низьким показником для України.

Спостерігається тенденція перевищення імпорту над експортом у торгівлі України з ЄС, що свідчить про більшу відкритість українського ринку для виробників з ЄС порівняно з рівнем відкритості ринку країн ЄС для вітчизняних експортерів. Вагому частку товарної структури українського експорту до країн ЄС склали чорні метали – 24,4%, енергетичні матеріали, нафта та продукти її перегонки – 13,4%, руди, шлаки та зола – 5,4%, одяг текстильний – 4,8%, електричні машини і устаткування – 4,4%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 4,3%, а також вироби з чорних металів – 3,9%.

Найбільші обсяги експорту чорних металів здійснювались до Італії, Польщі, Німеччини; енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки – до Італії, Кіпру, Угорщини; руд, шлаків та золи – до Словаччини, Чеської Республіки, Австрії; одягу текстильного – до Німеччини, Франції, Італії; електричних машин і устаткування – до Угорщини, Німеччини, Бельгії; жирів та олій тваринного або рослинного походження – до Франції, Нідерландів, Сполученого Королівства; виробів з чорних металів – до Німеччини, Іспанії, Італії [3].

Основу товарного імпорту з країн ЄС склали котли, машини, апарати і механічні пристрої – 18,2%, наземні транспортні засоби, крім залізничних – 13,5%, електричні машини і устаткування – 10,4%, полімерні матеріали, пластмаси – 7,2%,

фармацевтична продукція – 6,1%, папір та картон – 4,4%. Найбільші імпортні надходження котлів, машин, апаратів і механічних пристроїв здійснювались з Німеччини, Італії, Польщі; наземних транспортних засобів, крім залізничних – з Німеччини, Польщі, Чеської Республіки; електричних машин і устаткування – з Швеції, Німеччини, Угорщини; полімерних матеріалів, пластмас – з Німеччини, Польщі, Угорщини; фармацевтичної продукції – з Німеччини, Франції, Угорщини; паперу та картону – з Польщі, Фінляндії, Німеччини [3].

Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС за 2010 рік представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС за 2010 рік (млн. дол. США)

Країни	Експорт	Імпорт	Сальдо
<i>Всього</i>	<i>13051,9</i>	<i>19101,2</i>	<i>-6049,3</i>
Австрія	508,0	697,6	-189,6
Бельгія	356,9	588,3	-231,4
Болгарія	450,6	218,0	232,6
Велика Британія	506,5	821,0	-314,5
Греція	164,0	104,1	59,9
Данія	124,5	240,5	-116,0
Естонія	106,3	123,4	-17,1
Ірландія	4,5	112,1	-107,6
Іспанія	411,7	468,6	-56,9
Італія	2412,4	1390,3	1022,1
Кіпр	175,4	90,5	84,9
Латвія	180,2	88,1	92,1
Литва	264,4	637,5	-373,1
Люксембург	4,5	29,1	-24,6
Мальта	49,6	13,4	36,2
Нідерланди	563,2	837,9	-274,7
Німеччина	1499,5	4605,3	-3105,8
Польща	1787,2	2788,8	-1001,6
Португалія	121,8	51,5	70,3
Румунія	705,8	682,2	23,6
Словаччина	568,2	442,6	125,6
Словенія	11,6	212,6	-201,0
Угорщина	860,1	1214,6	-354,5
Фінляндія	34,1	429,8	-395,7
Франція	476,9	1106,7	-629,8
Чехія	626,2	747,9	-121,7
Швеція	77,8	358,8	-281,0

Дані табл. 1 свідчать, що Україна у торгівлі товарами з ЄС у 2010 році має негативне сальдо. У галузі зовнішньої торгівлі Німеччина була і залишається одним з найважливіших партнерів України. Головним чином з України до Німеччини експортуються товари промислового сектора, їх питома вага у структурі експорту складає близько 12%. Провідне місце загального українського експорту посідають текстильні вироби і одяг, виготовлені переважно із давальницької сировини (33%), друге – вироби фармацевтичної та хімічної промисловості (13%), а також вироби з заліза та сталі (13%). На вироби харчової промисловості припадає 8,5%. У німецькому експорті до України також переважають товари промислового сектора з питоמוю вагою близько 90%.

Італія є важливим торговим партнером України у Європі. Між Україною та Італією у 2010 році намітилось позитивне сальдо товарообігу, що становило 1022,1 млн. дол. США. Динаміку зовнішньої торгівлі України послугами з країнами ЄС 2006-2010 рр. представлено на рис. 2.

Динаміка зовнішньої торгівлі України послугами з країнами ЄС за 2006-2010 рр. мала в основному позитивну тенденцію, але обсяги зовнішньої торгівлі послугами з країнами ЄС є незначними. Найбільшу питому вагу в загальному обсязі українського

експорту до країн ЄС займали транспортні (64,3%), різні ділові, професійні та технічні (16,4%) послуги, імпорту – фінансові (21,1%), транспортні (16,8%), будівельні (7,2%), роялті та ліцензійні (8,1%) послуги.

Рис. 2. Динаміка зовнішньої торгівлі України послугами з країнами ЄС 2006-2010 рр.

Головними партнерами, на які припадало більше половини обсягу експорту, є – Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії, Кіпр, Німеччина, Бельгія, Угорщина, імпорту – Сполучене Королівство, Кіпр, Німеччина, Австрія. Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС за 2010 рік представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС за 2010 рік (млн. дол. США)

Країни	Експорт	Імпорт	Сальдо
Всього по країнах ЄС	3188,7	3023,5	165,2
Австрія	182,8	144,0	38,8
Бельгія	239,4	63,9	175,5
Болгарія	30,1	17,5	12,6
Велика Британія	557,8	598,8	-41,0
Греція	80,7	23,9	56,8
Данія	87,2	17,5	69,7
Естонія	114,0	12,1	101,9
Ірландія	48,4	10,2	38,2
Іспанія	30,2	17,3	12,9
Італія	127,2	35,2	92,0
Кіпр	418,7	817,6	-398,9
Латвія	31,7	32,0	-0,3
Литва	36,8	16,2	20,6
Люксембург	5,0	5,9	-0,9
Мальта	93,1	2,3	90,8
Нідерланди	103,2	125,1	-21,9
Німеччина	337,2	353,4	-16,2
Польща	93,0	141,2	-48,2
Португалія	10,9	54,1	-43,2
Румунія	21,6	11,2	10,4
Словаччина	50,6	18,2	32,4
Словенія	5,8	3,9	1,9
Угорщина	223,9	52,3	171,6
Фінляндія	48,1	22,0	26,1
Франція	123,6	230,2	-106,6
Чехія	43,1	38,6	4,5
Швеція	44,6	158,9	-114,3

Дані табл. 2 свідчать, що Україна у торгівлі послугами з ЄС у 2010 році має позитивне сальдо. Найбільшими партнерами у 2010 р. були Кіпр, Велика Британія, Німеччина.

Висновки. Зрозуміло, що шлях інтеграції України до Європейського Союзу буде тривалим і непростим, але бажаним у зв'язку з необхідністю модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентноспроможності вітчизняного товаровиробника та вихід на ринок ЄС. Отже, вже сьогодні країни ЄС перетворились на важливого партнера України у розвитку економічних зв'язків, про що свідчать дані статистики, які показують значне збільшення торговельного обороту між Україною та країнами ЄС.

SUMMARY

The authors analyze the features of foreign trade in goods and services of Ukraine with the countries of the European Union and the positive aspects of Ukraine's integration into the EU. A significant increase in trade turnover between Ukraine and the countries of the European Union is revealed.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бураковський І. Україна і Європейська інтеграція / І. Бураковський, Г. Немиря, О. Павлюк // Економіка України, 2000, №4.
2. Бутейко А. Наше майбутнє – наш вибір. / А. Бутейко // Віче, 2001, № 3.
3. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Економіка зарубіжних країн: підручник / А.С. Філіпенко, В.А. Вергун, І.В. Бураківський та ін. – К.: Либідь, 1996. – 416 с.
5. Маштабей В. Курс на інтеграцію. // Віче, 2000, №8.
6. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник / під заг. ред. А.І. Кредисова. – К., 1998. – 448 с.
7. Международные экономические отношения: Учебник / Е.Ф. Авдокушин. – М.: Юристъ. – 1999. – 218 с.
8. Торговельний потенціал України / Савко Н. // Журнал «Бізнес». – 2009. – №8.
9. Trade statistics / [Електронний ресурс] / <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
10. World trade statistics / [Електронний ресурс] / <http://www.wto.org/>

Надійшла до редколегії 8 грудня 2011 р.